Voor de *geestelijke* beduidenis van dit drievuldig ambt verwijzen we naar de artillen over den Catechismus, die juist in ditzelfde *Herant*-nummer van 17 September aan vraag 31 en daarmeê aan de drie ambten van den Middelaar toe zijn.

Hier daarentegen komt de *kerkrechtelijke* beteekenis van deze ambten ter sprake.

En dan merken we aanstonds op, dat we voor dit aardsche leven drieërlei ambt vonden: 1°. een ambt in den Staat; 2°. een ambt in de Kerke Gods; en 3°. een ambt in de Universiteit.

Stelt men nu deze drie: het Staatsambt, het kerkelijk ambt en het Universiteitsambt, naast de drie ambten die onze Catechismus, op gezag der Heilige Schrift aan den Christus toekent, dan vinden we een merkwaardige parallel.

Op aarde: *Universiteit. Kerk. Staat.*
Bij Christus: *Leeraar, Priester. Koning.*

Kennelijk en in het oog springend drie sferen of kringen, waarin goddelijke Souvereiniteit wordt uitgeoefend, en die we zoowel in het leven der volkeren als bij den Christus terugvinden.

Dat het juist tot zulk een drievuldige splitsing kwam ligt, gelijk elders is aangetoond, in de ordinantie, waarnaar God de Heere den mensch met een drievoudige wereld van actie schiep. Doch dat behoeft ons hier niet op te houden. Genoeg dat ons blijkt, hoe in den Christus niet een enkel ambt, niet een deel van het ambt, maar het *gansche* ambt aanwezig is. Hij is niet de Leeraar, die een ander als Priester naast zich of als Koning boven zich heeft, maar is alle drie zelf. De volheid der Souvereiniteit die van God Almachtig uitgaat, gaat door hem als orgaan, en wel als orgaan, in zooverre hij der menschelijke natuur deelachtig is. Immers hij wordt tot dit volle ambt gezalfd met den Heiligen Geest, en dat de Zoon van God, als zoodanig geen gaven van den Heiligen Geest kan ontvangen, is duidelijk voor een ieder die met ons belijdt dat de Heilige Geest] *ook van den Zoon* uitgaat. Het *Filioque.*

Eer we nu echter verder gaan, dient onderzocht, hoe dit ambt, dat op den Christns is gelegd, in verband staat met het andere ambt dat door God gelegd is in Staat en School.

Anders toch dreigt er verwarring te komen.

Immers van tweeën één zou men zeggen: Of op den Christus is *niet* het volle ambt gelegd; óf wel bijaldien het volle ambt op den Christus rust, dan is er voor een tweede ambtelijke bedeeling naast den Christus geen plaats.

In de laatst bedoelde fout vervielen de Wederdoopers, die een eigen staat onder Koning Jezus wilden oprichten; verviel ten deele de Roomsche kerk met haar leer van de twee zwaarden; en vervallen nog heden ten deele zij, die de Overheid wapenen willen, om met het zwaard de ketterij tegen te staan.

Om op dit gewichtig punt zich voor dwaling te vrijwaren, is het daarom zaak zuiver de grens aan te wijzen, die deze tweeërlei ambtelijke bedeeling uiteen houdt.

Deze grens nu wordt aangegeven door wat de Heilige Schrift noemt het onderscheid tusschen het *Koninkrijk van deze wereld* en het *Koninkrijk der hemelen.*

De oversten der wereld, aldus sprak de Heere, voeren heerschappij over de volken, maar „alzoo zal het onder u *niet* zijn!"

Het Koninkrijk der *hemelen* is eerst in het Koninkrijk der *wereld* ingekomen, toen dit laatste reeds bestond. Het eerste komt *niet*, het andere wel met *uitwendig* gelaat. Het laatste is in de uitwendige verschijning, in kroon en troon en scepter, in rechtbank, schatkist en zwaard; het laatste is *binnen in u.*

Dit ligt alzoo.

Toen ons menschelijk geslacht in zonde gevallen was, had God de Heere het in zijn toorn aan zichzelf kunnen overlaten. De zonde zou dan onverwijld en onbeperkt hebben doorgewerkt, en de toestand die thans pas *in de het* komt, zou reeds terstond *op aarde* zijn uitgebroken.

Maar God de Heere heeft dit niet gewild. Hij is genadig geweest. En in deze genade heeft Hij toen onder menschen allengs drieërlei macht doen werken. *Vooreerst* de instelling der Overheid, om door de macht van de wet en het zwaard eene menschelijke saamleving mogelijk te maken. *Ten tweede* ontstak Hij de lampe der kennise, die door alle nevelen heen, in de ontwikkeling der wetenschap toch een ophouding van onze gevallen natuur zou tot stand brengen. En *ten derde* dreef Hij de volken tot allerlei religieuse bemoeiing uit, die ook onder afgoderij en superstitie, toch het denkbeeld, dat we een macht buiten deze wereld hadden te dienen, in stand hield, terwijl Hij in zijn volk Israël de betere kennisse van zijn naam plantte, om straks door Zion ook de volken te zegenen.

Op die wijs is het gewone *burgerlijke* leven ontstaan. Een leven, dat bij al zijn diepe ellende toch altoos een gift der genade is, en selfs in zijn meest gezonken vorm toch altoos een hooger leven aanbiedt, dan òt de anarchie óf de woestheid der wilde horden oplevert.

Zulk een leven echter kan niet vanzelf ontstaan, alleen door aanwijzing. Het is een pure dwaling om te wanen, dat de mensch zelf, eenvoudig door er op gewezen te zijn, ziende op zijn belang en bij manier van overeenkomst, zulk een gezag zou hebben opgericht.

Dit was *niet* zoo.

Neen, alleen God de Heere heeft deze orde en dezen regel in ons leven ingezet, en wel door tweeërlei daad: 1°. doordien Hij menschen als *Overheid* met zulk gezag bekleedde, en in zijn naam handelen liet; en 2°. doordien Hij in de harten der volken, door *de consciëntie*, ontzag voor dit van Hem ingestelde gezag verwekte.

Alzoo is én het ambt der overheid én van den priester in Israël én van den leeraar der wetenschap, goddelijk in oorsprong. Wel wordt de lichtstraal van dit goddelijk gezag, eer het ons zegenen kan, veelszins door de nevelen onzer dwaasheid en eigenwilligheid gebroken, maar op hoe verflauwde wijze ook, zelfs in China en onder de Kalmukken, is het goddelijke souvereiniteit, die op deze wijze over de volkeren uitgaat.

Iets geheel anders daarentegen bedoelt het Koninkrijk Gods of het Koninkrijk der hemelen.

Niet alsof dit niet ook op de wetenschap en de vo'heid der levensfunctiën doelde. Dat doet het wel, en de voorstelling alsof het Koninkrijk der hemelen alleen *op de ziel* zag, is een valsch spiritualisme, dat ten eenemale door de Heilige Schrift veroordeeld wordt.

Christus vertroostte niet alleen de zielen, maar genas ook de *kranken* en spijsde de *hongerigen.* Hij stiert aan het kruis, maar stond op *in zijn lichaam.* En wat nu nog beidt, is ook voor ons de opstanding des *vleesches*, en daarna het rijk der *heerlijkheid*, dat eens het volle menschenleven omvatten zal.

De deeling alsof het Koninkrijk der *wereld* voor onze *uitwendige* behoeften zou zijn, en het Koninkrijk der *hemelen* alleen voor *de ziel*, moet alzoo verworpen.

Neen, het onderscheid is een geheel ander.

Dit namelijk, dat de instelling van het aardsche gezag slechts een *voorloopig* en *tijdelijk hulpmiddel* is, om hulp en raad te schaffen in den bestaanden nood. En dat daarentegen het Koninkrijk der hemelen doelt op de *blijvende, duurzame instelling*, die eens door overwinning van de zonde en haar gevolgen, den eigenlijk van God gewilden toestand verwerkelijken zal.

Zooals men na een brand, tijdelijk door *hulpgebouwen* voorziet in den ontstanen nood, maar daarnaast begint met het *eigenlijke gebouw* nieuw en in nog schooner vorm weer op te trekken, zoo ook is het hier.

De aardsche bedeeling is een tijdelijke voorziening, het Koninkrijk der hemelen is de duurzame toestand, die begint te worden, en eens de tijdelijke voorziening overbodig zal maken.

Zoo omvat dus beide, én die tijdelijke voorziening én die duurzame inrichting die bezig is gebouwd te worden, *heel* het leven, en beide ontvingen heur aanzijn rechtstreeks van God als uitvloeisel van zijn macht en souvereiniteit.

Omdat nu eerst die tijdelijke voorziening in het leven trad voor een *op aarde* wonend en in zonde verzonken geslacht, ging die tijdelijke voorziening uit van het *uitwendige*, en was diensvolgens zeer volkomen voor het uitwendige, d. i. voor de staatsmacht, en daarentegen zeer gebrekkig voor het leven der kennis en voor de ziel. Terwijl omgekeerd de duurzame inrichting van het Koninkrijk der hemelen, die *op de toekomst* berekend was, en van de overwinning en verzoening der zonde uitging, zeer volkomen is in al wat het *inwendige* leven raakt, en daarentegen niet anders dan zeer *on*volkomen zijn kan voor wat betreft het leven der wetenschap en van het uitwendige.

Dit nu hangt daarmeê samen dat deze tijdelijke voorziening haar residentie en domicilie op aarde heeft in de paleizen der koningen; terwijl omgekeerd deze duurzame en blijvende inrichting van het Koninkrijk der hemelen, haar residentie en domicilie heeft, niet op zarde, maar in den hemel.

Er is geen land of stad of paleis denkbaar van waar het opperbestuur en de hoogste leiding van dezen duurzamen bouw kon zijn uitgegaan. Want, ook op aarde zetelend, zou Jezus nooit als Koning, Priester en Profeet zijne hem van God gegeven macht hebben kunnen uitoefenen. Hij moest daartoe in den hemel zijn residentie hebben. Het was ons nut dat hij *schijnbaar* wegging, maar om juist daardoor te dichter bij ons te zijn.

En alzoo komen we tot dit resultaat.

1°. Dat God in zijn genade, na den brand der zonde die het paradijs verwoestte, eene tijdelijke voorziening in het leven riep, die de residentie van haar macht op aarde in de onderscheidene hoofdsteden der landen heeft.

En 2°. dat diezelfde God, door nog meerdere genade, terstond het bestek maakte voor de wederopbouwing van een duurzaam en blijvend Koninkrijk, waarvan Hij in den loop der eeuwen allengs de fundamenten legde, en waarvan Hij de residentie gezet heeft in den hemel.

Voor deze tijdelijke voorziening nu moet het van Godswege ingestelde *hoofdambt* gezocht worden bij de Regeeringen en Universiteiten.

En daarentegen voor de openbaring van dit duurzame en blijvende Koninkrijk is het *hoofdambt* drievuldig op den Christus gelegd, en wordt in zijn primordialen vorm uitgeoefend niet op aarde, maar over de aarde uit den hemel.

KUYPER.

Uit de Pers.

In de *Prot. Noordbr.* leest men een critiek op het heengaan van Dr. Hoedemaker van de Vrije Universiteit.

Het heet daar o. m.:

De heer Hoedemaker heeft zijn ontslag, als hoogleeraar aan de Vrije Universiteit aangevraagd, tegen 1 April a. s. Moesten wij die daad enkel zielkundig, en met in verband met zijne door hem beleden beginselen, verklaren, dan zou zij ons niet verbaasen. De Hoogleeraar toch behoort tot hen, die eene Reformatie der N. H. Kerk slechts dan goedkeuren, wanneer de groote masse, daaronder begrepen de aanzienlijken, meegaat. Het heeft hem steeds gehinderd, dat bij de Vrije Universiteit zich betrekkelijk zoo weinig aanzienlijken aansloten. Het indirect verband tusschen de Reformatie der N H. Kerk en de stichting der Vrije Universiteit ontging hem niet. En nu is het op zich zelf beschouwd volkomen verklaarbaar, dat een' man als Dr. H. de loop der zaken mishaagt. Had hij ons volk, ook in zijne aanzienlijke kringen, en onze geschiedenis beter gekend, dan zou hij zich geen oogenblik aan de illusie hebben overgegeven, dat eene reformatie in beslist gereformeerden geest de sympathie van al de kringen der tegenwoordige leden der N. H. Kerk zou hebben erlangd. Hij zou hebben geweten, dat de aanzienlijke *kringen*, wij spreken niet van enkele aanzienlijken, nooit tot de gereformeerde Kerk zouden hebben behoord, wanneer die Kerk niet langen tijd met behulp der Overheid tot publieke Kerk ware verheven.

Doch de *Prot. Noordbr.* heeft ernstiger bezwaar, als ze niet psychologisch ontleedt, maar zich aan Dr. H.'s schrijven houdt.

Hoor slechts:

Maar wat wij niet begrijpen, is dit, hoe Dr. Hoedemaker het beginsel kan huldigen, waarop de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op gereformeerden grondslag steunt, en zich zoo afkeerig kan toonen van de tegenwoordige Reformatie der Kerk. Beide toch berusten, naar ons voorkomt, op Gods Woord; de hoogeschool wil dat Woord ten grondslag leggen van al het onderwijs; de reformatie ten grondslag van de kerkelijke organisatie. Of is dat niet zoo? Maar dan begrijpen wij niet, hoe Dr. Hoedemaker bevreesd kan zijn, dat hij en zijne discipelen in dienst der doleerende Kerken komen te staan Als wij staan op Gods Woord, komen wij vanzelf ook in dienst van hen, die op dienzelfden grondslag staan. Staan de doleerende Kerken nu op een anderen grondslag, dan komt Dr. Hoedemaker ook niet in haar dienst. Staan ze op dienzelfden grondslag, wat gaat het dan ons, wat gaat het Dr. Hoedemaker aan, of hij in dienst komt van Doleerende, of Afgescheidene, of Nederduitsch Hervormde Kerken? Heeft hij, altijd zoo hij zich plaatst op den bodem der Schrift, te kiezen in wier dienst hij of zijne discipelen zich willen plaatsen?

Terwijl we over de eerste bedenking van de *P. N.* ons geen oordeel veroorloven, is deze tweede ongetwijfeld alleszins juist.

Menschen dienen is beneden menscheneere. Maar wie in menschelijke stichtingen of inrichtingen zijn God dient en voor zijn God beeft, komt, al is hij slaaf, niet in menschendienst, maar in dienst van God den Heere.

Lees het maar bij de heilige Apostelen.
Beide bij Paulus en bij Petrus.

KUYPER.

Binnenland.

AAGTEKERKE. Ook te deser plaatse wordt met het werk der reformatie voortgang gemaakt. Door een tiental leden is aan den Kerkeraad een schrijven gericht, waarin de nood der kerke hem op het harte gebonden wordt, en hem de noodzakelijkheid van het breken met de zonde wordt voorgesteld.

Dit schrijven, dat door den Kerkeraad voor kennisgeving word aangenomen, is thans gedrukt en aan de leden der Ned. Herv. kerk te Aagtekerke gericht, met de bede, dat het onder 's Heeren zegen zijn werking moge doen.

— —

AMSTERDAM. De statuten voor de vereeniging *der Kerkelijke kas* alhier, reeds, voor twee maanden bij *Kon. Besl.*, goedgekeurd, zijn thans ook in het *Staatsblad* verschenen, zoodat thans ook hier met den bouw van lokalen voor de Doleerenden een aanvang kan worden gemaakt.

Het heeft, zegt *de Standaard*, wat voeten in de aard gehad.

Maar nu kan er dan ook doorgezet!

De Vereenigingen heeft de stad voor haar beheer in vijf districten verdeeld, en in elk dezer districten de zorg voor de thans gehuurde en verlang te bouwen lokalen opgedragen aan vijf subcommissiën, aldus saamgesteld: subcommissie voor *Pniël* (Distr. I) en het midden der stad de heeren Van Riessen en Le Grand. Voor *Plancius en de Vrede* (Distr. II) en het op Funen te bouwen lokaal de heeren Hovy, Fabius en Heeuskerk. Voor *Maison Stroucken* (Distr. III) en het district tusschen Bloemgracht en Leidschestraat de heeren Bijleveld, Kuypers en Theysse. Voor *de Vereeniging* (Distr. IV), en het noorden der stad tot aan het I de heeren Lohman, Pouwels en Höweler. En voor *Werkende stand* en *Odeon* (Distr. V), alsmede voor het gebouw *Keizersgracht* (366) de heeren Grevers, Kuyper en Seefat.

— —

AMSTELVEEN. De reeds vroeger geschorst verklaarde kerkvoogden alhier: C. den Haan, M. van Poelgeest, S. A. Hupkes en J. Koolhaas zijn, bij besluit van het Algemeen college van toezicht op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen der Ned. Herv. kerk, in de uitoefening van hunne bediening ontzet verklaard.

— —

BARNEVELD. Zondag 4 September ll. is de kerkeraad der Ned. Geref. kerk alhier bevestigd door den heer Ds. Houtzagers van Kootwijk. Bij die gelegenheid werd tevens aan twee kinderen de heilige doop bediend. Ook is hier een vereeniging »de Kerkelijke kas" opgericht.

— —

DOKKUM. 13 Sept. Voor de Vereeniging »de Kerkelijke Kas", ten behoeve van de Ned. Geref. kerk (doleerende) alhier, is de Koninklijke goedkeuring verkregen.

Met den bouw der kerk is men reeds zoover gevorderd, dat ze onder de kap is. Naar men vernemt hoopt de kerkeraad zoo spoedig mogelijk tot de beroeping van een herder en leeraar over te gaan.

— —

HAARLEM. De vorige week verzond de kerkeraad der Ned. Geref. kerk (doleerende) alhier, naar het concept, voorkomende in de voorlaatste *Herant*, een zeer broederlijk schrijven aan de beide gemeenten der Chr. Gereform. kerk te dezer plaatse. Reeds deze week mocht de kerkeraad een uiterst welwillend, voorloopig antwoord ontvangen van de afd. Ged. Oudegracht.

— —

HARLINGEN, 11 Sept. Dat Dr. Kuyper het in de *Herant* van 29 Aug. jl. niet mis had, toen hij schreef »dat niet het goed maar het geestelijk bezit tot Reformatie dreef en men daarom in sommige plaatsen blijde was, toen men buiten den goederenstrijd raakte, al moest alles tijdelijk worden prijsgegeven, kunnen de vrienden der Ger. kerk alhier getuigen. Hetgeen in de vorige maanden te Harlingen is voorgevallen, is waardig eene plaats in te nemen in de geschiedenis van de doleerende kerken in ons Vaderland, al is het slechts om de kalmte waarmede, aan den kant dergenen die zich daartoe opmaakten, de vrijmaking der kerk alhier gepaard ging.

Het knellend juk der Synodale Hierarchie was hier reeds langen tijd gevoeld. De regeering der kerk naar Gods Woord kon onder de Synodale reglementen niet geschieden. Opzieners moesten gedoogen dat wolven de schaapskooi Christi binnendrongen, aan moderne ringpredikers moesten de kansels worden afgestaan. Daar kwam het conflict te Amsterdam. Velen in de gemeente namen het voor de geschorsten op, maar in de kerken... een doodzwijgen, 't was alsof er niets gebeurd was.

De zaak der geschorsten komt voor de Synode, een harer leden is predikant alhier, met spanning ziet de gemeente tegemoet wat geschieden zal, en... ja, een harer leeraars heeft den moed om de dienstknechten des Heeren mede uit Zijne kerk te bannen, omdat zij volgens Gods Woord de reglementen niet kunnen opvolgen. Velen in de gemeente zijn verslagen, zij kunnen dien leeraar niet meer als den hunnen erkennen, zij kunnen niet langer opgaan in de gebouwen waar wel loochenaars, maar de vijf beslote belijders des Heeren niet meer kunnen optreden; en den Heere wordt gebeden om verlossing van zijn Sion.

Het Gereformeerde Congres komt. Twee broeders daartoe afgevaardigd gaan er heen, en met goeden moed komen ze terug. Hun rapport had tengevolge dat eenige vrienden der Geref. kerk een »Broederkring" vormden, om de belangen dezer kerk te bespreken; voorhandelen achtte men den tijd nog niet gekomen, omdat de gemeente door het zwijgen op den kansel over kerk en kerkelijke toestanden van den nood der kerk zich nog niet ten volle bewust was. Daarom werden spreekers uitgenoodigd, dezer zouden komen; maar een trouw dienstknecht der Syn. Hierarchie wist dit op slinksche wijze te verhinderen. Een der predikanten, het lid der Synode, vertrekt en de gemeente wordt door den overgebleven dienaar der Synode in synodalen geest bewerkt.

Een ouderling komt te overlijden, in zijne plaats benoemt het kiescollege een broeder, die vroeger jaren lang als diaken en ouderling diende; maar het is een van de twee, die het congres bijwoonden en daar de bekende verklaring teekenden. Elf leden der gemeente vinden dat een reden om bij den kerkeraad een protest tegen de benoemden in te dienen. De voorzitter moet het protest in den kerkeraad brengen, maar wel wetende, dat de kerkeraad het terzijde zal leggen, als geen bezwaar inhoudend, op grond van Gods Woord, tegen de bevestiging van een opziener, belegt hij geene vergadering, geeft den kerkeraad geen kennis van het ingekomen stuk, maar zendt het eigenmachtig aan het classicaal bestuur ter »beoordeeling en beslissing. „Dit roept den benoemde op. Deze evenwel, geen classicaal bestuur in de gemeente van Christus erkennende, geeft hieraan geen gehoor. Het bestuur vergadert en hoewel wetende, dat het volgens de reglementen niet oordeelen mag vóór de kerkeraad gesproken had, besluit, dat de benoemde niet mag worden bevestigd en verklaart hem „vervallen van de bevoegdheid tot het uitoefenen van kerkelijke rechten en tot het aanvaarden van kerkelijke bedieningen" enz.

Den volgenden avond is er kerkeraadsvergadering; het ingekomen vonnis van het Class. Bestuur wordt voorgelezen; vele leden des Kerkeraads, verontwaardigd over de handelwijze van den voorzitter, vragen het woord, deze weigert het door slaan en schreeuwen »zwijg", »zwijg.' Verslagen verlaat men de vergadering. Vier ouderlingen en vier diakenen komen bij elkander om te bespreken hoe te handelen en het besluit is, dat zij hun ambt zullen neerleggen, hetwelk zij toch niet naar Gods Woord kunnen uitoefenen; het was hun onmogelijk om langer knechten der Synode te zijn.

Hiermede was het toppunt der ellende gekomen en een breken van de wolken.

In de week na Pinkster gaven de afgetreden ouderlingen en diakenen bij circulaire kennis aan de gemeente van hun aftreden, met opgave der redenen. Het ontvangen van dit bericht had een broederlijke samenspreking over den nood der kerk tusschen de leden der gemeente tengevolge. Zij richten een verzoek aan de afgetreden Kerkeraadsleden om met hen middelen te mogen beramen, hoe de trage handen en slappe knieën op te richten. Daaraan wordt gehoor gegeven en eene »vereeniging van doleerenden" wordt opgericht. Na verscheidene samenkomsten en besprekingen wordt besloten om de gemeente op de hoogte te brengen en wel door sprekers, die daartoe werden uitgenoodigd. Achtereenvolgens werd de gemeente op hare schuld en roeping gewezen door Ds. Sikkel, Ploos van Amstel, Renier, Van Kasteel, De Gaay Fortman; de gemeente kwam tot ontwaking, woorden des levens hoorde men, zooals in jaren niet gebeurde, verzamellijsten werden geteekend en de Reformatie der Kerk was de begeerte van 's Heeren volk, omdat die was eisch van 's Heeren Woord. Daarom was intusschen aan den Kerkeraad der Ned. Herv. gemeente door eenige lidmaten gevraagd, dat deze raad toch op zou waken en met verwerping van den goddeloozen regel van kerkregeering, die tot heden gevolgd werd, weer tot den regel des Woords, tot de Gereformeerde kerkregeering, terug zou keeren. Aan het verzoek werd echter geen gehoor gegeven. En zoo bleef er dan voor de belijders des Heeren niet anders over, dan te kiezen tusschen den Heere die eischt en den Kerkeraad die weigert. Uit de feiten bleek dus het oogenblik gekomen, dat het ambt der geloovigen werken moest; daar de gemeente een Kerkeraad *moest* hebben, die haar naar des Heeren ordeningen bestuurde. De belijders des Heeren, manslidmaten der gemeente, die de verzamellijsten geteekend hadden, komen samen om voor de kerk des Heeren ouderlingen en diakenen te benoemen. De predikant van de genaburende kerk van Hijlaard, Ds. Sikkel, was uitgenoodigd om als consulent de leiding der samenkomst op zich te nemen. Deze was daartoe volgaarne bereid. Na aanroeping van den naam des Heeren om de personen aan te wijzen, ging men tot stemming over en 4 opzieners en 4 armverzorgers werden gekozen, die op de vraag of zij geloofden wettig door de gemeente en alzoo van Godswege geroepen te zijn, niet anders dan bevestigend konden antwoorden.

Den volgenden avond werden de benoemden, in eene openbare godsdienstoefening, plechtig door den consulent bevestigd.

Het eerste werk van den Kerkeraad was gehoor te geven aan Gods Woord, daarom des Heeren Jezus' Koningschap in zijne kerk uit te roepen, gehoorzaamheid te ontzeggen aan de Synode en hare reglementen en de bestaande kerkenorde van 1619 voor de gemeente in te voeren. Hiervan werd aan de overheid kennis gegeven, terwijl ook weer de echte naam voor de gemeente werd opgenomen, nl. die van *Nederduitsche Gereformeerde Kerk van Harlingen.* Zoo geldt dan ook weer voor deze gemeente het recht des Heeren naar zijn Woord en is zij bevrijd van knellende banden, waardoor zij verhinderd werd God overeenkomstig zijn Woord te dienen. Eindelijk heeft de Kerkeraad zich tot de leden der Nederduitsch Hervormde gemeente gewend om erkenning als de eenige wettige Kerkeraad van deze gemeente, omdat hij staat *alleen* in den Naam des Heeren, op zijn eisch, voor zijn Recht, naar zijn Woord.

Zoo staat daar dan de Geref. kerk te Harlingen, haar verwachting hebbende van den Heere. En al worden haar de goederen der gemeente ook langer of korter tijd onthouden, als is zij arm, verworpen, ja, de aanfluiting, den nijd en de dreiging van menschen onderworpen, toch zal ze staande blijven in den Heere. En verre boven de schatten der aarde, verkwikke haar het zoet van haars Konings vrede.

— —

HARMELEN, 12 Sept. De dag van gisteren was voor de Ned. Ger. Kerk alhier een blijde dag, getuigende van de goederticrenheden des Heeren. De nieuw gebouwde hulpkerk werd in gebruik genomen. Het is een keurig net, flink en doelmatig gebouw met ± 330 zitplaatsen. Gisteren was het meer dan geveld. Ds. Ringnalda sprak naar aanleiding van 1 Kon 8: 30 en wekte de gemeente op tot verootmoediging en gebed er op wijzende dat deze hulpkerk hier staat als getuige van onze zonden, van de breuk der kerk. De Heere make deze hulpkerk in waarheid tot een huis des gebeds.

— —

LEEUWARDEN. Door een 60-tal leden der Ned. Hervormde kerk is een adres ingediend aan den kerkeraad, met het verzoek om het synodale juk af te werpen en de kerkenordening van de Nationale Synode van 1619 in te voeren.

— —

LOOSDUINEN. Het kerkje der doleerenden begint zijne voltooiing te naderen Begin October zal het klaar zijn. De aannemer, de heer B. Trumpie, zet vlug den bouw voort; als mede-strijder stelt hij er belang in, alles vaardig in elkander te zetten. De kerkeraad, gekozen onder leiding van den heer Van der Bijl te Aarlanderveen, is nog niet bevestigd; toch wenscht men er onder leiding van den consulent Ds. Vlug, te Leiderdorp, spoedig toe over te gaan. Wel had men zeer gehoopt onder leiding van den beminden predikant te Monster, Ds. Kalkman, tot de reformatie over te gaan, maar tot aller teleurstelling kan die voorganger, welk een uitstekend prediker overigens, nog niet niet de Synode breken. Het is toch niet te ontkennen, dat door de prediking van Ds. K. thans te L. veel meer beslistheid zich vertoont dan vroeger, waarom men algemeen met de uiterste belangstelling naar het oogenblik uitziet, dat ook Monster los is van de strikken, die de reglementen om de gemeente hebben gespannen.

In Loosduinen wekt men stil maar geregeld door. Geregeld wordt er des Zondags tweemaal gesproken in eene flinke kamer van den heer Carrière, die zijn huis belangeloos voor dit doel afstaat. Reeds nu wonen meer menschen de godsdienstoefeningen der doleerenden bij, dan die der synodalen onder Ds. Köhler.

Zondag 11 l. trad voor de dol. op een ouderling van de Chr. Geref. Gem. in den Haag. Spreker hield zoowel 's morgens als 's avonds eene degelijke predicatie. Zondag a. s. hoopt heer Smelik Sr. voor hen op te treden Ziedaar een goed begin tot Vereeniging van Chr. Geref. en Doleerenden. Men voelt zich in de leer volkomen eens en zal elkander meer en meer naderen. Mocht de volkomen Vereeniging door 't gansche land maar spoedig klaar komen, dan heeft men te Loosduinen kans om met vereende krachten spoedig een leeraar te krijgen: of die uit Amsterdam of uit Kampen komt, zal tot de zaak wel weinig afdoen.

Als de nieuwe kerk, waar plaats is voor 450 personen, klaar is, wenscht men zoowel Chr. Geref. predikanten als doleerende uit te noodigen als sprekers op te treden.

— —

LEIDEN. Op 6 Sept. kwamen alhier bijeen de afgevaardigden van de verschillende Ned. Ger. kerken in de gecomb. Classis Leiden (Leiden, Gouda, den Haag). De vergadering werd te half tien ure door Ds. Vlug als pres. van den Kerkeraad van Leiderdorp, van welke kerk de oproeping was uitgegaan, geopend. Tegenwoordig waren afgevaardigden uit de kerken van 's Gravenhage, Haastrecht, Waarder, Zevenhoven, Gouda, Leiderdorp, Oudewater, Reeuwijk, Rijnsaterwoude, Bodegraven, Aarlanderveen, Oude en Nieuwe Wetering, Zwammerdam, Loosduinen en Delft.

Ds. Vlug verzocht de vergaderden te zingen Ps. 105: 3 en 5, ging daarna voor in het gebed en las Ezra IX. Op zijn voorstel worden door de verg. aangewezen als Praeses Ds. Winckel, als assessor de heer Keuchenius en als Scriba Ds. v. Lummel. Met betrekking tot de vacante Kerken werd besloten, dat in die kerken elke drie maanden een der dienaren des Woords uit de Classis een geheelen rustdag het Woord zou bedienen. Eene daarvoor benoemde commissie stelde daarvoor een rooster voor, die op de namiddagvergadering werd vastgesteld.

Nog werd besloten dat in deze Classis als oefenaars zouden worden toegelaten alle evangelisten, godsdienstonderwijzers of opzieners die door een Classis van Nederd. Ger. kerken als zoodanig zijn toegelaten en dat de kerken vrijheid hebben de broeders, die tot dusver met vrucht in de gemeente hebben voorgegaan hierin te laten voortgaan tot de volgende Classicale vergadering; op welke vergadering minstens twee kerkeraden gezamenlijk aan de Classis de broeders zullen kunnen voorstellen, die zij wenschen dat in deze Classis als oefenaars zullen worden toegelaten. Om de vereeniging van alle Gereformeerde gemeenten voor te bereiden wordt een commissie benoemd, die op de eerstvolgende vergadering zal praeadviseeren, bestaande uit de BB. Vlug, Osings, Meyer, Van Schouwenburg en Winckel.

Voor de visitatie der kerken worden aangewezen de 4 oudste dienaren des Woords van de Classis. Den agenten van het Ger. Kerkelijk Congres werd door de vergaderde kerken bij monde van den praeses dank betuigd en hun verzocht voortaan te blijven werken op de reformatie der kerken, doch nu onder leiding der Classicale vergadering.

Daartoe werd ook voor ieder der „beginsels van kerken" een dienaar des Woords aangewezen, die hen zou bijstaan. Nog werd besloten, dat de volgende vergadering zal worden gehouden te Gouda, omstreeks 10 weken na deze vergadering en de kerk van Aarlanderveen aangewezen om die vergadering saam te roepen.

Hierna werd de vergadering met een kort woord door den praeses en met dankgebed door den scriba gesloten.

— —

NIJKERK. De zich noemende kerkvoogden der Ned. Herv. Gem. alhier, hebben de oude kerkvoogden, die met de Reformatie medegingen en deswege van het lidmaatschap der Ned. Herv. kerk ontzet zijn verklaard en uit hunne betrekking van kerkvoogden vervallen, per deurwaarders-exploit gesommeerd, om binnen acht dagen de goederen, fondsen en het beheer der kerkvoogdij aan hen, pretendenten, over te geven.

— —

NUNSPEET. De toestand op kerkelijk gebied is hier treurig, reeds een half jaar was de kerk gesloten, en niemand zag naar deze plaats om. Ruim 70 ongedoopte kinderen waren hier.

Toen het bekend werd dat Ds. Houtzagers van Kootwijk alhier in een „lokaal" zou optreden, besloot ook 't Classicaal Bestuur niet langer stil te zitten, en kwam Ds. Bax, door de politie beschermd, in de kerk, waar hij een onaangename ontmoeting had met Ds. Kuyper, den gedurende twee maanden geschorsten predikant alhier.

Maar in ons »lokaal" was het rustig. Ds. Houtzagers mocht den heiligen doop aan een negental kinderen bedienen, en den ouders het gewicht daarvan voor oogen stellen.

— —

ROTTERDAM. In *de Heop* deelen de deputaten der classis van Rotterdam mede, dat den rustenden leeraar R. Gruntke te 's-Hage, na teekening der formulieren van eenigheid, opening is verleend om binnen de classe in de prediking des Woords op te treden; het eerst is hij Zondag j.l. te Rotterdam in de Ned. Gereform. kerk opgetreden.

— —

SOMMELSDIJK. Den 11den September hebben enkele leden der Ned. Hervormde kerk alhier besloten, den kerkeraad te verzoeken om het werk der reformatie ter hand te nemen. Bij weigering zullen zij zelf dit aanvatten

— —

ZETTEN Nadat op onderscheidene wijzen, doch tevergeefs, de kerkeraad van het Synodaal Genootschap was aangerocht de reformatie der kerk ter hand te nemen, kwamen vóór eenige weken de onderteekenaars der verzamellijst bijeen om biddend te overwegen, wat nu de Heere van hen eischte. Eenstemmig was het oordeel, dat volgens het ambt der geloovigen roeping was de kerk hier als gereformeerde kerk niet alleen in belijdenis, maar ook in regeering te doen optreden. Wederom bijeengekomen, werd besloten een kerkeraad te benoemen, vooreerst slechts bestaande uit één ouderling en één diaken, om nevens Ds. P. P. L. C. van Lingen, als dienaar des Woords op te treden. Tot ouderling werd benoemd G. Grüneveld, tot diaken W. Langendijk, wier bevestiging D. V. zal plaats hebben den 25en dezer.

Buitenland.

Duitschland. Vergadering van den Geref. bond. De Psalmen in de Geref. kerken.

De Gereformeerde bond is den 23, 24 en 25sten Augustus te Detwald vergaderd geweest. Onder het voorzitterschap van pastor Calaminus van Elberfeld in plaats van Dr. Brandes, die door ambtsbezigheden verhinderd was, werd de vergadering geopend voor een 121 leden. Er waren meer predikanten dan ouderlingen ter vergadering. Vijf gemeenten en 80 leden traden tot den bond toe. De Presbyteriaansche Alliantie werd vertegenwoordigd door Dr. Cairus uit Edinburg en namens de Duitsche Gereformeerde kerk in Amerika, was Ds. Forwick ter vergadering. Eigenaardig was de toespraak van den generaal-superintendent Credé, die de vergadering in warme bewoordingen volgens de *Ref. Krtg.* toesprak, maar ook den wensch te kennen gaf, dat de beraadslagingen in vrede gehouden zouden worden, alsof hij vreesde dat de besprekingen gekenmerkt konden worden door een strijdlustigen geest.

Ons komt het voor, dat de generaal-superintendent ten onrechte zoo bevreesd geweest is. Immers vóór alles is het er den leiders van den Bond om te doen, om zooveel mogelijk leden tot den Bond te doen toetreden, indien zij maar den Heidelberger Catechismus als uitdrukking van hun geloof erkennen. Dit belijdenisschrift der Gereformeerde kerk heeft men gekozen, omdat men meent dat daarin het kenmerkende leerstuk der Gereformeerde kerk: de vrije genade (onbedingte Gnadenwahl) niet is uitgesproken. Ingrijpende besluiten en discussiën zijn dus in zulk eene vergadering niet te wachten, gelijk het ook blijken zal uit een verslag van het verhandelde, dat wij een volgende week hopen te geven.

—Het psalmgezang in de Gereformeerde kerk.

Alleen de Gereformeerde kerk heeft de Psalmen voor het kerkgezang in gebruik genomen. Luther achtte de Psalmen hoog; doch hij arbeidde niet om ze in de kerken te doen zingen.

Maar wanneer wij nagaan wat er thans in de Gereformeerde kerken van Duitschland van het psalmgezang overgebleven is, dan moet erkend worden, dat dit bitter weinig is. Terwijl bij den aanvang dezer eeuw alle Duitsche, Fransche, Waalsche en Nederlandsche gemeenten in Duitschland de compleete verzameling der 150 Psalmen in haar gezangboeken hadden, en ten deele ook gebruikten, is het thans gansch anders gesteld. Een volledig Psalmboek, waarvan de meeste Psalmen door Jorissen berijmd zijn, wordt nog gebruikt in de